

Külügyi Bizottság

2015/2274(INI)

8.6.2016

JELENTÉSTERVEZET

az EU Iránnal kapcsolatos stratégiájáról a nukleáris megállapodást követően
(2015/2274(INI))

Külügyi Bizottság

Előadó: Richard Howitt

TARTALOM

Oldal

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÁLLÁSFOGLALÁSÁRA IRÁNYULÓ INDÍTVÁNY	3
--	---

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÁLLÁSFOGLALÁSÁRA IRÁNYULÓ INDÍTVÁNY

az EU Iránnal kapcsolatos stratégiájáról a nukleáris megállapodást követően (2015/2274(INI))

Az Európai Parlament,

- tekintettel az ENSZ Biztonsági Tanácsa 2015. július 20-án elfogadott 2231. (2015) számú határozatára,
- tekintettel Iránról szóló korábbi állásfoglalásaira, különösen az EU Iránnal kapcsolatos megközelítéséről szóló 2011. március 10-i¹ és az EU Iránnal kapcsolatos stratégiájáról szóló, 2014. április 3-i² állásfoglalására,
- tekintettel Federica Mogherini, a Bizottság alelnöke/az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője és Mohammad Javad Zarif iráni külügyminiszter 2016. április 16-i teheráni közös nyilatkozatára,
- tekintettel eljárási szabályzata 52. cikkére,
- tekintettel a Külügyi Bizottság jelentésére és a Nemzetközi Kereskedelmi Bizottság véleményére (A8-0000/2016),

Az EU–Irán kapcsolatok

Politikai párbeszéd

1. meggyőződése, hogy az átfogó közös cselekvési terv (JCPOA) – közismert nevén: az iráni nukleáris megállapodás – különösen az európai diplomácia jelentős eredménye, és most Európa nem csak annak szigorú és teljes végrehajtásáért felelős, hanem a tárgyalások szellemének az iráni és az EU-ban élő emberek számára egyaránt előnyökkel járó fenntartásáért is;
2. véleménye szerint az EU–Irán kapcsolatokat többszintű párbeszéddé kell fejleszteni, amely kiterjed a politikai, technikai és emberek közötti kapcsolatokra egyaránt; támogatja az EU és Irán közötti kapcsolatok mindkét fél kölcsönös előnyét szolgáló, valamint a közös érdekek és különbségek realisztikus felmérésén alapuló megnyitását az együttműködés fokozatos bővítésének ösztönzése céljából, a bizalomépítés légkörében, mindenekelőtt Irán és az EU népeinek érdekeit szem előtt tartva; e tekintetben támogatja a Bizottság az iráni elkötelezettségét, hogy megújítja az együttműködést Iránnal, az alábbi négy elvet követő párbeszéd alapján: a párbeszéd hatálya átfogó jellegű; együttműködő azokon a területeken, ahol az EU-nak és Iránnak közös az érdekei; kritikus, nyílt és őszinte azokon a területeken, ahol az EU nem ért egyet Iránnal, de törekednek a közös nevező megtalálására; és általában konstruktív és gyakorlatias a hangneme;
3. üdvözli az Európai Külügyi Szolgálaton (EKSZ) belül hozott intézményi változásokat,

¹ Elfogadott szövegek, P7_TA(2011)0096.

² Elfogadott szövegek, P7_TA(2014)0339.

amelyek igazodnak az EU és Irán közötti kapcsolatok új korszakához; üdvözlí, hogy az EKSZ lépéseket tett egy uniós küldöttség teheráni megnyitása érdekében, amely lehetővé tenné magával az EU-val kapcsolatos közoktatás javítását az országon belül, eloszlatná a félreértéseket, valamint erősebb lakossági támogatottságot biztosítana az EU és Irán közötti együttműködés elmélyüléséhez;

4. hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a kölcsönös bizalom helyreállítását célzó stratégia részeként az EU és Irán közötti kapcsolatok parlamenti dimenziója is kiépüljön; e tekintetben megismétli, hogy támogatja a Parlament és a madzslisz között megvitatott, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló parlamentközi párbeszédre irányuló javaslatot; üdvözlí az EU és Irán közötti megújított politikai párbeszédet, amely az emberi jogokra is kiterjed; elismeri, hogy ugyan mindkét oldalon érezhető a gyanakvás és a bizalmatlanság, de amiatt, hogy több tagállam hosszú múltra visszatekintő iráni kapcsolatokkal rendelkezik, illetve Iránnak eltökélt szándéka, hogy jó viszonyt ápoljon Európával, jó esély van a kölcsönös bizalmon és tiszteleten alapuló kapcsolat kiépítéséhez; ismételten hangsúlyozza, hogy az EU nem kívánja befolyásolni Irán – vagy bármely más ország – belpolitikai döntéseit, ehelyett a nemzetközi normák és elvek kölcsönös tiszteletben tartásán alapuló együttműködésre törekszik; úgy véli, hogy a kapcsolatok teljes körű normalizálására rendszeres és tartós párbeszéd révén kerülhet sor, és az elsődleges prioritásnak az EU és Irán közötti kapcsolatok kiszélesítését kell tekinteni azokon a területeken, ahol erre közös akarat nyilvánul meg; úgy véli azonban, hogy a végső célt az EU és Irán közötti partnerség kialakítása jelenti;
5. elismeri, hogy a halálbüntetés alkalmazása terén különbségek mutatkoznak meg az EU és Irán között; ennek ellenére úgy véli, hogy a kábítószer elleni küzdelmet célzó fellépések érdekében és a fiatalok kivégzése ügyében zajló együttműködés képezhetik azt a közös programot – Irán saját kötelezettségvállalásaival összhangban –, amellyel e kérdést meg lehet közelíteni;
6. tudomásul veszi, hogy a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények miatt kiszabott halálbüntetés eltörlése drasztikus mértékben (iráni becslések szerint akár 80%-ban) csökkentené a kivégzések számát; az iráni kivégzések megoldásaként felszólít az EU és Irán közötti együttműködésre a kábítószer elleni küzdelem terén; felhívja a Bizottságot, hogy nyújtson technikai támogatást és segítse a közigazgatási kapacitásépítést annak érdekében, hogy Irán biztosítani tudja az Afganisztánnal és Irakkal közös határokat;
7. felszólítja az EKSZ-t, hogy tárja fel a lehetőségeket az Iránnal való együttműködés intézményi kereteinek kialakítása előtt, például partnerségi és együttműködési megállapodás (PEM), vagy keretmegállapodás formájában;

Kereskedelmi és gazdasági kérdések

8. tudomásul veszi Irán azon kifejezett célkitűzését, hogy évente 8%-os növekedést érjen el; úgy véli, hogy az uniós beruházások kulcsfontosságúak e cél elérése érdekében; hangsúlyozza, hogy ahhoz, hogy Irán kiaknázhassa gazdasági potenciálját, a nemzetközi beruházásoknak kedvező, átlátható gazdasági környezetet kell teremtenie és korrupcióellenes intézkedéseket kell hoznia, különös tekintettel a Pénzügyi Akció Munkacsoport ajánlásainak teljesítésére; felhívja az EU-t, hogy maradéktalanul támogassa Irán e téren kifejtett erőfeszítéseit, különösen az EU és Irán közötti kétoldalú

beruházási megállapodás kialakítására irányuló erőfeszítések támogatásán keresztül; kéri az EU-t, hogy alakítsa ki gazdasági együttműködést Iránnal; tudomásul veszi, hogy Irán a világ legnagyobb gazdasága a WTO-n kívül; e tekintetben támogatja Irán WTO-tagságra irányuló törekvéseit;

9. emlékeztet arra a hatásra, amelyet az Egyesült Államok által kivetett – különösen a bankokat érintő – területen kívüli szankciók gyakorolnak az Iránba befektetni kész vállalkozásokra; nyomatékosítja, hogy foglalkozni kell e kérdéssel és egyéb pénzügyi kérdésekkel, ahhoz, hogy megteremtsék a megfelelő feltételeket az Iránban tevékenykedő vállalkozások sikeres működéséhez, és hogy hozzá lehessen járulni ahhoz, hogy az iráni emberek mindennapjaikban érezzék, hogy már nem sújtják szankciók az országot;
10. úgy véli, hogy a szankcióknak az EU és a nemzetközi közösség általi és a JCPOA-ban meghatározottak szerinti megszüntetése fontos elem Európa Irán iránti jóhiszeműségének bizonyítására, továbbá kölcsönös gazdasági haszonnal is jár; kéri, hogy helyezzenek hangsúlyt a beruházások minőségére és volumenére, valamint mérjék fel, hogy az új beruházások megfelelnek-e az ENSZ üzleti és emberi jogokra vonatkozó irányadó alapelveinek, hasonlóképpen ahhoz, amikor Mianmarban/Burmában a szankciók visszavonására került sor;

Ágazati együttműködés

11. úgy véli, hogy az energiaügyi együttműködés jelentős szerepet játszhat az EU energiaellátási forrásainak diverzifikálásában, hozzájárulva ezáltal az EU energiabiztonságához;
12. tudomásul veszi, hogy jelenleg az iráni háztartások több mint felének energiaszükségletét földgázzal elégítik ki; hangsúlyozza, hogy Iránban hatalmas lehetőségek rejlenek a megújuló energiaforrások fejlesztésében, mivel a napsütéses napok száma éves átlagban 300, valamint az ország becslések szerint Irán teljes energiafogyasztásának 13-szorosának megfelelő termelési kapacitással rendelkezik;
13. felhívja Iránt, hogy csatlakozzon a nyersanyag-kitermelő iparágak átláthatóságára irányuló kezdeményezéshez (EITI), és hogy folyamatosan javuljon az EU és Irán közötti energiaügyi együttműködés, hogy az mindkét nép környezeti, társadalmi és gazdasági javát szolgálja;
14. környezetvédelmi együttműködésre szólít fel a vízminőség megőrzése, az elsivatagosodás elleni küzdelem, a földrengések nyomon követése, valamint a levegőszennyezés és a hulladékgazdálkodás területén;
15. tudomásul veszi azokat a tanulmányokat, amelyek szerint a nukleáris energia nem lehet versenyképes Iránban, mivel az ország kevés urántartalékkal rendelkezik, továbbá magas az urán előállítási költsége; mindazonáltal felhívja a Bizottságot, hogy vizsgálja meg az Iránnal folytatott békés célú nukleáris együttműködés lehetőségét összhangban a JCPOA-ban tett kötelezettségvállalással, és hogy ösztönözze Iránt, hogy írja alá a nukleáris biztonságról szóló egyezményt; arra ösztönzi Iránt, hogy vegye fontolóra egyes iráni hivatalos személyek azon javaslatát, hogy folytassanak regionális párbeszédet a békés célú nukleáris programok biztonságáról;

16. hangsúlyozza a légi közlekedés biztonsága terén való együttműködés lehetőségét, amelynek keretében a szükséges alkatrészek tekintetében technikai segítséget és hozzáférést kapnának az európai feketelistáról eltávolítandó iráni vállalatok;
17. tudomásul veszi, hogy Irán 3 millió afgán menekültet fogadott be; üdvözlí, hogy Irán további 6,5 millió eurós uniós támogatást kapott az országban élő afgán lakosság oktatásának és egészségügyi ellátásának támogatására; úgy véli, hogy az EU és Irán közötti együttműködés a menekültügyi igazgatás terén elmozdíthatja a kölcsönös megértést, a nemzetközi jog fokozott tiszteletben tartását, valamint a menekültek életét is, továbbá hozzájárul a konfliktusok megoldásához oly módon, hogy csökkentheti a jelenlegi és jövőbeli menekültáramlatokat;
18. elismeri, hogy Irán fiatal, művelt és technológiailag fejlett lakossága különleges lehetőséget biztosíthat az Unióban élő emberekkel való kapcsolatok előmozdításában; kéri, hogy a diákok és kutatók közötti csereprogramok növelése révén fokozzák az együttműködést az oktatás, a kutatás és az innováció területén; kéri a Bizottságot, hogy tanulmányozza a vízumliberalizáció lehetőségét az iráni egyetemi oktatók és kutatók számára, hogy európai egyetemeken folytathassanak tanulmányokat és képzést;

Irán szerepe a térségben

19. tudomásul veszi, hogy Irán geostratégiai helyzetéből, lakossága számából, kőolaj- és földgázkészleteiből, valamint a régióra gyakorolt befolyásából adódóan kulcsszerepet tölt be a Közel-Keleten és a Perzsa-öböl térségében; hangsúlyozza, hogy az iráni érdekek előtérbe helyezésével nem alakulhat ki verseny a régió többi jelentős szereplőjével;
20. aggodalmának ad hangot a tágabb régió fokozódó militarizálása miatt, és támogatja a fegyverzetek fokozottabb ellenőrzésére irányuló erőfeszítéseket, elismerve a jogos védelmi aggályokat, ugyanakkor úgy véli, hogy a régió valamennyi országának szuverenitását is teljes körűen tiszteletben kell tartani;
21. úgy véli, hogy a nukleáris megállapodás megnyitja a lehetőséget a régió biztonsági válságának megoldására irányuló együttműködés előtt; úgy véli, hogy Iránnak stabilizációs szerepet kell vagy kellene betöltenie a régióban; úgy véli, hogy az Iránnal fenntartott kapcsolatok normalizálása az egész régió javát szolgálhatja;
22. úgy véli, hogy EU és Irán közötti politikai párbeszéd során fel kell szólítani Iránt, hogy vállaljon konstruktív szerepet az iraki, jemeni, szíriai, libanoni és afganisztáni politikai válság megoldásában, amelynek a nemzetközi jog tiszteletben tartásán és ezen országok szuverenitásának kell alapulnia; e tekintetben felszólít arra, hogy az uniós diplomáciának inkább politikai, mint vallási különbségeken, valamint a Közel-Kelet összes országában élő népek egymás iránti tiszteletének, biztonságának elvén kell alapulnia;
23. meggyőződése, hogy a Közel-Keleten, Észak-Afrikában és a Perzsa-öböl térségében zajló konfliktusokra csak úgy lehet megoldást találni, ha az összes érintett szereplő tárgyalóasztalhoz ül; e tekintetben üdvözlí, hogy Irán a Szíriát támogató nemzetközi csoport révén részt vett a szíriai béketárgyalásokon; kéri, hogy járuljon hozzá a humanitárius segítség célba juttatásának elősegítéséhez, amely

fokozza a polgári lakosság támadásokkal szembeni védelmét, és hogy folyamatosan törekedjen a konfliktus hosszú távú megoldására;

24. üdvözli, hogy Irán kész támogatni az iraki stabilitás megteremtésére irányuló jelenlegi erőfeszítéseket, és további erőfeszítésekre szólít fel, hogy az országban működő összes milícia az iraki hadsereg fennhatósága alá kerüljön; üdvözli, hogy Irán hozzájárult az ISIS/Dáis elleni küzdelemhez; tudomásul veszi az Irán és Ausztrália közötti megállapodást, amelynek értelmében megosztják az ISIS/Dáis elleni küzdelemmel kapcsolatos hírszerzési információkat;
25. úgy véli, hogy a régió számos országában a regionális rivalizálás áll a konfliktusok hátterében; felhív arra, hogy az EU folytasson aktív diplomáciát a Teherán és Rijád közötti feszültségek enyhítése érdekében, beleértve a bizalomépítő, a „második vonalbeli diplomáciai” és a helyzet enyhítését célzó intézkedéseket is a kapcsolatok normalizálása során; felhívja az Uniót, hogy e tekintetben működjön együtt az Egyesült Államokkal és Oroszországgal, elsősorban egy új regionális biztonsági infrastruktúra kialakításának támogatásával, amely figyelembe veszi Irán és Szaúd-Arábia fenyegetéssel és biztonsággal kapcsolatos jogos aggodalmait is, és amely biztonsági garanciákat nyújt Irán és az Öbölmenti Együttműködési Tanács országai számára; hangsúlyozza, hogy a Perzsa-öbölben folytatott tengerbiztonsági együttműködés – beleértve a szabad hajózásról szóló charta aláírását – az első bizalomépítő intézkedés lehetne a regionális bizalom és együttműködés kialakítására;

Társadalmi-gazdasági kérdések, jogállamiság, demokrácia és emberi jogok

26. úgy véli, hogy Irán forradalmi öröksége és iszlám államának alkotmánya nem képezheti akadályt annak, hogy közös nevezőre jussanak a demokráciával és az emberi jogokkal kapcsolatos kérdésekben;
27. aggodalommal veszi tudomásul, hogy Iránban a legmagasabb az egy főre jutó halálbüntetés miatti kivégzések száma a világon; hangsúlyozza, hogy a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményekért kirótt halálbüntetés megszüntetése radikálisan csökkentené a kivégzések számát; e tekintetben üdvözli, hogy az újonnan megválasztott madzslisz olyan jogszabályt mérlegel, amely a kábítószerrel kapcsolatos egyes bűncselekményeket levonná a halálbüntetéssel sújtható bűncselekmények listájáról;
28. üdvözli, hogy a 2013-as iszlám büntető törvénykönyvet elfogadták, és hogy Irán ratifikálta a gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezményt, amely tiltja a gyermekek kivégzését, és lehetővé teszi a 2013 előtt halálra ítélt fiatalok számára a megismételt eljárás lefolytatását; felszólítja Iránt, hogy biztosítsa e tilalom teljes körű végrehajtását, és hogy minden érintett elkövető tudomást szerezzen az ehhez való jogáról; felszólítja Iránt, hogy jelentsen be moratóriumot a halálbüntetés tekintetében, legalábbis a fiatalok elkövetők esetében;
29. felszólítja Iránt, hogy teljes mértékben tegyen eleget az Iráni Iszlám Köztársaság alkotmánya, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya és a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya szerinti kötelezettségeinek azáltal, hogy az ezen eszközökben foglaltaknak megfelelően nemre, nyelvre, vallásra, politikai vagy bármely más véleményre, nemzeti vagy társadalmi származásra való, vagy egyéb helyzet szerinti hátrányos megkülönböztetés nélkül biztosítja polgárai

számára az egyéni jogokat; rámutat arra, hogy ez magában foglalja a törvény előtti egyenlőséghez való jogot, valamint az oktatáshoz, az egészségügyi ellátáshoz és a szakmai lehetőségekhez való egyenlő hozzáférés jogát;

30. üdvözli, hogy Rohani elnök kampánya során ígéretet tett arra, hogy megalkotja a polgárok jogaira vonatkozó chartát; hangsúlyozza a jogállamiság tiszteletben tartásának és a bírói kar függetlenségének fontosságát, ami elengedhetetlen a közvetlen külföldi befektetések realizálásához szükséges jogbiztonság garantálásához; felhívja az EKSZ-t és a Bizottságot, hogy működjenek együtt az iráni hatóságokkal az igazságszolgáltatás, a büntetés-végrehajtási rendszer reformja, a kormány elszámoltathatósága, a jogállamiság és a polgárok jogainak tiszteletben tartása, valamint a korrupció elleni harc terén; úgy véli, hogy ezek az intézkedések növelni fogják a jogbiztonságot és az ország vonzerejét a külföldi befektetők előtt, ugyanakkor az iráni polgárok javát is szolgálja.